

EVOKACE

Alan Light

SVATÉ NEBO ZNIČENÉ

*Leonard Cohen, Jeff Buckley
a neočekávaný vzestup Hallelujah*

Copyright © Alan Light, 2012
Translation © Milan Janeček, 2023

ISBN 978-80-7511-759-5

ISBN 978-80-7511-760-1 (epub)

ISBN 978-80-7511-761-8 (pdf)

Pro Suzanne a Adama,
se vší láskou

OBSAH

„HALLELUJAH“	8
ÚVOD	10
KAPITOLA PRVNÍ	24
KAPITOLA DRUHÁ	35
KAPITOLA TŘETÍ	49
KAPITOLA ČTVRTÁ	59
KAPITOLA PÁTÁ	78
KAPITOLA ŠESTÁ	87
KAPITOLA SEDMÁ	92
KAPITOLA OSMÁ	104
KAPITOLA DEVÁTÁ	120
KAPITOLA DESÁTÁ	133
KAPITOLA JEDENÁCTÁ	147
KAPITOLA DVANÁCTÁ	160
KAPITOLA TŘINÁCTÁ	174
PODĚKOVÁNÍ	185
VYBRANÁ DISKOGRAFIE „HALLELUJAH“	187
QR KÓDY	190

„Na cestě sledující proměnlivý osud jedné skladby je Light skvělým průvodcem.“

The New York Times

„Prostě musíte otáčet stránku za stránkou... Fanoušky Cohena i hudby obecně přiměje hledat oblíbenou verzi téhle písničky.“

The Boston Globe

„Skvěle zachycuje podivuhodnou dráhu písničky z hipsterských playlistů do mainstreamu.“

Washington Post

„Alan Light se noří hluboko do historie této písně.“

Rolling Stone

„Zachycuje samotnou esenci písně a kultury, kterou reflektuje... Je to prostě výborně napsané.“

Christian Science Monitor

„Okouzlující óda na popkulturní fenomén.“

Publishers Weekly

„Úchvatné.“

Bookreporter

„Bohatě vykreslená studie dlouhé a prazvláštní pouti této písně ke slávě.“

Milwaukee Journal-Sentinel

„Působivé.“

Nashville Scene

„Light popisuje, jak může kulturní mašinérie relativně neznámou skladbu adoptovat, vylepšit a učinit slavnou.“

Paste

„Fascinující a komplexní.“

CBS News Online

„Dá se považovat za investigativní ústní biografii písničky. Opravdu písničkografie.“

Pop Matters

„Light pokládá fascinující otázky o vztahu mezi významem a autorstvím skladby... Nesmírně kvalitně vykreslený profil o historii jedné z nejznámějších skladeb dneška.“

Frontier Psychiatrist

Aleluja je hebrejské slovo, které znamená „chvalte Pána“. Písníčka vysvětluje, že existuje spousta druhů aleluja. Já tvrdím, že všechna dokonalá i zničená aleluja mají stejnou hodnotu. Je to touha potvrdit svou víru v život, ne nějak formálně a nábožensky, ale s entuziasmem, s emocemi.

Leonard Cohen

Ten kdo si „Hallelujah“ poslechne pečlivě, objeví, že je to písníčka o sexu, o lásce, o životě na zemi. Aleluja není hold uctívané osobě, idolu či bohu, ale oslava orgasmu. Je to óda na život a lásku.

Jeff Buckley

„HALLELUJAH“

Hudba a text Leonard Cohen

Slyšel jsem o tajném akordu,
který David zahrál Pánu,
ale ty se vlastně o hudbu nezajímáš, vidíš?
Bylo to takhle: kvarta, kvinta,
dole moll, nahoře dur;
zmatený král skládá Aleluja!

Tvá víra byla pevná, ale potřeboval jsi důkaz.
Viděl jsi, jak se na střeše koupe;
její krása a měsíční svit tě přemohly.
Spoutala tě na kuchyňské židli,
srazila tě z trůnu, ostříhala ti vlasy
a z tvých rtů vytáhla Aleluja!

Říkáš, že jsem vzal Jméno nadarmo;
já to jméno ani neznal.
Ale i kdyby, no vážně, co je ti po tom?
V každém slově je záblesk světla;
a je jedno, které z nich uslyšíš,
svaté, nebo zničené Aleluja!

Dělal jsem, co jsem uměl; nebylo to moc.
Nedokázal jsem cítit, tak jsem se naučil dotýkat.
Řekl jsem pravdu, nepřišel jsem tě obelhávat.
A byť by nakonec vše dopadlo špatně,
budu stát před Pánem Písně
a na rtech nic než Aleluja!

(Další verše)

Lásko, tohle už jsem zažil.
Znám tenhle pokoj, po té podlaze jsem chodil.
Žil jsem sám, než jsem tě poznal.
Viděl jsem tvou vlajku na mramorovém oblouku,
jenže láska není vítězný pochod,
je to chladné a zničené Aleluja!

Bývaly doby, kdys mi dala vědět,
co se tam dole právě děje,
ale dnes už mi to neukážeš, vid?
Vzpomínám, jak jsem do tebe vnikal,
až vznášela se i svatá holubice,
a každého našeho nadechnutí pak vyšlo Aleluja!

Možná je nad námi Bůh,
ale všechno, co jsem se kdy z lásky naučil,
je, jak vystřelit na toho, kdo tasil dřív.
A to co teď slyšíš, nejsou stížnosti,
a není to ani poutník, který zahlédl světlo –
je to chladné a zlomené Aleluja!

ÚVOD

Na poloostrově Columbia Point v sousedství bostonského Dorchesteru se nachází Prezidentská knihovna a muzeum Johna F. Kennedyho. Útočištěm je jim úchvatná budova od I. M. Peie, která stojí poněkud stranou, na místě bývalé skládky.

Dcera prezidenta Kennedyho Caroline zde jedné svěží únorové neděle roku 2012 zahajuje ceremoniál, a to odkazem na jeden z proslavů svého otce. „Společnost musí dát umělci svobodu, aby šel za svou vizí, ať už ho vede kamkoli,“ cituje Kennedyho prohlášení z řeči, kterou pronesl v roce 1963 na Amherst College na počest Roberta Frosta. „Nejsvětější povinností spisovatele, skladatele, umělce je zůstat věrný sám sobě.“

Dnes zde probíhá inaugurační předání nového ocenění za „Literárně významné písňové texty“, které udílí PEN (básníci, autoři her, esejisté, editoři, spisovatelé) New England. V komisi, které předsedá novinář, spisovatel a televizní ředitel Bill Flanagan, jsou dále Bono, Rosanne Cashová, Elvis Costello, Paul Muldoon (básník a šéfredaktor poezie v *New Yorkeru*), Smokey Robinson, Salman Rushdie a Paul Simon. Prvními, kdo cenu obdrží, jsou Chuck Berry a Leonard Cohen.

Oba ocenění jsou oblečeni, jak mají ve zvyku: Berry v námořnické čapce a lehké bundě, Cohen ve tmavém obleku se světle šedou košilí a kloboukem. Reflektory jsou vlastně celou dobu zaměřeny především na pětáosmdesátiletého Berryho. Paul Simon předává Berrymu cenu – o které se v programu ceremonie píše, že „je odrazem našeho nadšení z chytrých, krásných a silných slov“ a pro dotyčné písničkáře je oceněním za „kreativitu, originalitu a přínos literatuře“ – a srdečně a trochu překotně recituje některé z nejsuggestivnějších textů tohoto průkopníka rokenrolu, který přiznal, že sám je poslouchat nedokáže.

Costello zahraje klidnou, zpomalenou verzi Berryho „No Particular Place to Go“ a Flanagan přečte blahopřejný e-mail od Boba Dylana, ve kterém Berryho nazývá „Shakespearem rokenrolu“ (a dodává: „Pozdrav za mě Leonarda, Kafku blues“). Místo aby pronesl řeč, chopí se Berry Costellovy kytary a zahraje nahodilou verzi „Johnny B. Goode“. Celou záležitost zakončí Costello a překvapivý host, Keith Richards – nejspíš nejslavnější Berryho učedník –, kteří to rozbalí v nádherném podání „The Promised Land“, v níž si to rozzářený Stone protančí třemi dlouhými, energickými kytarovými sóly, zatímco jeho idol v první řadě pumpuje rukou.

Jako kontrast k této ohnivé chvíli působí předávání ceny Cohenovi, které je tiché a decentní. Shawn Colvinová zpívá křehce a malinko nejistě „Come Healing“, Cohen se uvelebí na židli a pozorně naslouchá. Když pak chce zpěvačka po skončení písničky uložit kytaru do stojanu, podaří se jí ji převrhnout; Cohen nástroj gentlemansky zvedne, chvíli si ho prohlíží, pak se nakloní a Colvinovou vděčně políbí.

Cohenova řeč je krátká a jako obvykle skromná. Okny za pódiem prosvítá záře Bostonu a Dorchesterského zálivu a sedmasedmdesátiletý elegán hovoří méně než dvě minuty – výlučně o Chucku Berrym. Jeho bas se sotva nese nad švelebením publika, když říká, že „Roll Over Beethoven“ je „jediné prohlášení, které v naší literatuře může soupeřit s tvrzením Walta Whitmana o ‚barbarském skřeku‘“. Proslov zakončí myšlenkou, že „všichni jsme jen poznámky pod čarou v díle Chucka Berryho“.

Salman Rushdie, který Cohenovi cenu předává, je přece jen o něco výřečnější. „Když jsme byli dětmi, naučil nás něco o tom, jaké by to mohlo být, až dospějeme,“ říká romanopisec. Cituje několik veršů z Cohenových písniček a pak svůj obdiv shrne: „Kdybych takhle uměl psát, psal bych tak.“

Rushdie se několikrát zmíní o skladbě, díky níž je dnes Cohen nejznámější a kterou jednoduše nazývá „veliká ‚Hallelujah‘“. Písničku popisuje jako „hymnickou a oslavnou, ale když posloucháte

pečlivě, slyšíte důvtip a trpký humor“. Publikum přiměje k smíchu, když s úšklebkem poznamená, že Cohen rýmuje „hallelujah“ s „what’s it to ya“ (co je ti do toho, pozn. překladatele) a v textu používá ještě „další rýmy, které nerespektují posvátnost“. Rushdie tuto „hravost“ přirovnává k dílům básníků W. H. Audena a Jamese Fentona a mluví o „melancholii a velebnosti, touze a ztrátě“ v textu.

Když hodinová slavnost skončí a zhruba tisícíhlavé publikum opustí sál, možná si Leonard Cohen dopřeje krátký okamžik na pousmání a zamyslí se nad tou ironií. Takhle písnička, se kterou se dlouhé roky trápil, aby pak skončila za celou jeho kariéru na jediném albu, které mu navíc nahrávací společnost odmítla vydat, je dnes uznávaná jako „příklad nejvyšší úrovně literárního úspěchu“. A co víc, tenhle vývoj událostí není to nejnepravděpodobnější, co se „Hallelujah“ za její třicetiletou historii přihodilo.

„Dej mi posmrtný život Leonarda Cohena / abych mohl navěky vzdychat,“ zpíval kdysi Kurt Cobain v počtě jedinému písničkáři, o kterém mnozí tvrdí, že je na stejné úrovni jako Bob Dylan. Ale „Hallelujah“, která se poprvé objevila na Cohenově albu *Various Positions* v roce 1984, má již dnes jeden z nejpozoruhodnějších věčných životů v historii populární hudby. Z písničky se stala jedna z nejmilovanějších, nejčastěji hraných, ale také nejvíce nepochopených skladeb své doby. Když Salman Rushdie popisoval rozpory v textu, byla v tom hluboká pravda: radost a sklíčenost, oslava a truchlení, temné obrazy Starého zákona v kontrastu s neodolatelně povznášejícím refrénem. „Hallelujah“ je otevřená meditace o lásce a víře – a určitě se nejedná o písničku, která by se dala snadno označit za mezinárodní hymnu.

Přesto „Hallelujah“ koncertně uvedlo i nahrálo nespočet umělců – od U2 po Justina Timberlaka, od Bon Joviho po Celine Dionovou, od Willieho Nelsona po řadu soutěžících v *American Idol*. Zpívaly ji operní hvězdy i punkové kapely. Na celá desetiletí po svém vzniku se stala Top Ten hitem po celé Evropě. V roce 2008 se různé verze

současně objevily jako číslo jedna i číslo dvě na britském žebříčku singlů a Cohenova původní verze se v tu chvíli vyšplhala do Top 40.

„Hallelujah“ se objevila v seznamu nejslavnějších kanadských skladeb všech dob i nejslavnějších židovských skladeb všech dob (přestože jeden duchovní, který o písničce psal pro webový časopis *America: The National Catholic Weekly*, přemítal nad tím, že zpěvákův melancholický pohled na svět může naznačovat, že mu v žilách „koluje i irská krev“). Každou sobotu večer písnička hraje na rádiu izraelských ozbrojených sil. Dostala se na seznam 500 největších skladeb všech dob časopisu *Rolling Stone*, a v anketě písničkářů britského hudebního časopisu *Q* byla jmenována jednou z Deseti největších skladeb všech dob, a to vedle „Blowin' in the Wind“, „Born to Run“ a „Strawberry Fields Forever“.

Podle Bona, který „Hallelujah“ hrál sám i s U2, „je to možná ta nejdokonalejší písnička na světě“.

Zjistit, kolik lidí slyšelo nějakou konkrétní písničku, není dost dobře možné. Jeden ze způsobů, jak dnes měřit popularitu, je podívat se na její zhlédnutí na YouTube, ze kterého se stala nejvyhledávanější hudební služba na světě. Když spočítáme, kolikrát zde byla „Hallelujah“ zhlédnuta, je jasné, že se dostaneme k číslu kolem stovek milionů: verze tří různých umělců (Jeffa Buckleyho, hvězdného kvarteta norských zpěváků, a Rufuse Wainwrighta) mají každá zhruba 50 milionů zhlédnutí. Cohenovy verze písničky mají dalších třicet milionů zhlédnutí a dorovnávají to čtyři další zpěváci, každý z nich s dalšími deseti miliony zhlédnutí. A přispívá k tomu i samotný YouTube – instrumentální karaoke verze mají dalších deset milionů zhlédnutí.

„Hallelujah“ posloužila jako balzám pro truchlící národ, když byla slavná verze Jeffa Buckleyho použita pro oficiální video VH1 po 11. září; jako výraz národní hrdosti při úvodním ceremoniálu Zimních olympijských her ve Vancouveru v roce 2010; a jako základní kámen televizní benefice, která následovala po zemětřesení na Haiti.

Někdy však pro takové příležitosti není tak složitý a dvojznačný text vhodný. Sloky – čtyři v Cohenově originálu, pět v Buckleyho verzi z roku 1994, která je často považována za konečnou – se dotýkají biblických příběhů krále Davida a Samsona, i když ke zbožnosti mají daleko, neboť nabízejí tak erotikou nabitý jazyk jako „Vzpomínám, jak jsem do tebe vnikal, / až se vznášela i svatá holubice“ a „ale vše, co jsem se kdy z lásky naučil / je, jak vystřelit na toho, kdo tasil dřív“. Pokaždé se však vrátí a zakotví v ujištění a oslavě svého názvu, který slouží jako opakující se jednoslovný refrén. Těžiště, kterým je chvalozpěv „aleluja“ jakožto kontrast romantickým a duchovním výzvám, k nimž podněcují sloky, potvrzuje věčné dilema popové hudby: Věnují vůbec lidé pozornost celému textu, a záleží na tom?

Proti „všudypřítomnosti“ téhle skladby vyjádřil námitky australský skladatel Andrew Ford. Jako příklad si vybral její použití na zádušní mši za oběti lesních požárů ve státě Victoria na Černou sobotu v roce 2009, při kterých zemřelo 173 lidí a více než čtyři sta dalších bylo zraněno. „Kdo ví proč?“ napsal k téhle volbě. „Snad proto, že se jednoslovný refrén hodí do kontextu písně, která obsahuje verše jako ‚Možná je tam nahoře Bůh‘, a uprostřed pochyb nabízí uklidnění. Ale stejně, abyste dospěli k téhle reakci, museli byste ignorovat většinu ostatního textu, a především tu část o špehování nahé ženy koupající se na střeše, o připoutání ‚na kuchyňskou židli‘ a verše o orgasmu.“

S kanadskou country popovou zpěvačku k. d. langovou, jednu z nejoslavovanějších interpretek „Hallelujah“, ovšem písnička vstoupila do nové dimenze, kde pro její význam hraje aktivnější roli veřejnost. Když ji požádali, aby písničku zazpívala na olympiádě ve Vancouveru, vzpomíná na to, jak reagovala její rodina.

„Mámě je osmdesát osm,“ řekla langová. „Žije v domově pro seniory a všichni její přátelé reagovali: ‚Jé, tu písničku zbožňuju!‘ Zeptala jsem se: ‚Mami, vědí, o čem ta písnička je?‘ A ona na to: ‚Nemyslím, že by poslouchali text; spíš slyší jenom refrén.‘

Myslím, že to hodně vypovídá o spiritualitě obecně, když něco tak jednoduchého jako opakování ‚aleluja‘ stále znovu, což je opravdu krásné, může být ospravedlněním pro všechny verše.

„Konec konců,“ uzavírá, „je to hudební skladba a patří kultuře. Nepatří Leonardovi, nepatří mně, nepatří nikomu.“

Nejranější ztvárnění „Hallelujah“ nicméně nemohlo být skromnější: v roce 1984 Cohen předal Columbia Records své album *Various Positions*, na kterém je i „Hallelujah“, ale odmítli ho vydat. Když deska nakonec vyšla, písnička stejně nevzbudila žádný rozruch. Aby se všechno ještě více zkomplikovalo, začal Cohen na koncertech písničku měnit a přepracovávat, čímž mátl fanoušky, kteří o ní měli nějaké povědomí.

Celých deset let po vydání se jí dostávalo jen nepatrného přijetí díky několika coververzím. Jako zásadní zlom pro popularitu skladby nakonec posloužila interpretace Jeffa Buckleyho na albu *Grace* z roku 1994, ale i této nahrávce trvalo několik let, než začala přitahovat imaginaci publika.

Ovšem v době, kdy se z „Hallelujah“ stala hlavní skladba podobně sentimentálních okamžiků, jako byla „In memoriam“ část předávání Emmy v roce 2011 (kdy ji zpívali Canadian Tenors), už bylo pro některé „Hallelujah“ příliš. Během živého blogu se na stránkách *New York* objevilo: „Hallelujah‘ je na umělecké černé listině. Je mi líto, Emmy.“ Článek na stránkách Salon.com kritizoval „až nadužívání ‚Hallelujah‘ hraničí se zločinem“. Samozřejmě, píseň byla během let použita v mnoha televizních pořadech a filmech – *Západní křídlo*, *ER*, *O.C.*, *Dr. House* a další a další –, bylo toho tolik, že sám Cohen v roce 2009 navrhl ustanovit moratorium, které by omezilo použití písničky v dalších filmech. „Myslím, že je to dobrá píseň,“ řekl, „ale už ji hraje moc lidí.“

V roce 2012 byl v celé věci poněkud obezřetnější. „Jednou nebo dvakrát jsem měl dojem, že bych měl využít svůj vliv a utišit ji,“ řekl anglickým novinám *Guardian*, „ale pak jsem si řekl, že ne, jsem šťastný, že ji lidé hrají.“

Někde na své pouti získala „Hallelujah“ jakési výlučné postavení, na jaké dosáhlo jen několik současných skladeb – „Imagine“ nebo „A Change Is Gonna Come“. Její přítomnost ve světě má daleko větší dosah než samotná píseň, neboť slouží i jako zkratka pro některé vyšší ideje nebo emoce.

Další z těchto moderních hymnů napsal Paul Simon. „Nikdy bych nečekal, že ‚Bridge over Troubled Water‘ bude jedna z písníček, které tu budou tak nějak napořád,“ řekl Simon v hale Capitol Theatre v Port Chesteru v New Yorku, kde seděl o přestávce mezi zkoušením na turné v roce 2011 na podporu svého alba *So Beautiful or So What*. „Lidé si ji nechávali zahrát na svatbě a dnes si ji nechávají zahrát na pohřbu, hraje se i státních pohřbech – slyšel jsem ji zaznít, když zemřel Ronald Reagan. Tahle skladba si tak našla svou úlohu a zůstane tady a bude ji plnit, dokud to lidé budou potřebovat.“

Simon si všímá, že Cohenova skladba začala vzhledem k narůstající popularitě a širšímu použití za čas plnit podobnou roli. „Hallelujah“ začala být alternativní verzí ‚Bridge over Troubled Water‘,“ řekl. „Jeho písnička také navodí ten pocit, ale také je o někom, kdo je svázaný a ostříhají mu vlasy. Dojímá stejně jako ‚Bridge over Troubled Water‘ a slyšel jsem ji zpívat opravdu nádherně spoustu různých lidí. V tom tkví to tajemství, že existují podobné písně, a když máte to štěstí a jste jejím autorem – no, v jistém smyslu, jestli existuje něco jako nesmrtelnost, pak s tím kousíček nesmrtelnosti získáte.“

Spousta dnešních fanoušků „Hallelujah“ ovšem nemá ani tušení, že se jedná o písničku Leonarda Cohena; myslí si, že ji napsal Jeff Buckley. Další se domnívají, že je to stará liturgická píseň, a jsou překvapení, když se dozvědí, že vznikla v osmdesátých letech. Protože se k mnoha posluchačům dostala díky interpretaci někoho

jiného než skrze nahrávku samotného autora, vypadá to, jako by tu byla věčně.

Ale ať už posluchači její původ znají nebo neznají, tajemná obraznost „Hallelujah“ – podobně jako Cohenovo další dílo kombinující duchovno a erotiku – z této skladby učinila něco jako Rorschachův test. Písničkářka Brandi Carlileová, která „Hallelujah“ neváhá označit za „největší skladbu, která kdy byla napsána“, řekla, že pro ni byla klíčem k tomu, aby dokázala skloubit svou křesťanskou víru s vlastní homosexualitou. Jednu dobu usínala Carlileová s kazetákem vedle postele; měla zapnuté opakované přehrávání verze „Hallelujah“ od Jeffa Buckleyho a nechala ji hrát osm nebo devět hodin v kuse.

„Podle mě vlastně vystihuje to, jak lidé často nechápou rozdíl mezi vírou a náboženstvím,“ řekla. „Chápala jsem to tak, že skladba ryze a pravdivě vystihuje, co ‚aleluja‘ opravdu znamená. ‚A není to výkřik, který slyšíš v noci / není to někdo, kdo viděl světlo‘ – ‚aleluja‘ není něco, co šťastně provoláváš v neděli; je to spíš něco, co je chladné, zničené a osamocené. A přesně tak jsem se tehdy cítila.“

Podle Alexandry Burkeové, vítězky britského *X Factoru* z roku 2008, je „pro každého křesťana slovo *aleluja* tím, co uslyšíte na úplném konci“. Podle uznávané nezávislé písničkářky Reginy Spectorové „využívá tradiční židovské příběhy a historii, a protože jsem chodila do ješivy a těch příbězích se učila, jsou pro moji mysl všechny biblické odkazy dalším lákadlem.“

„Tu sexualitu jsem v písničce viděl hned,“ řekl Jon Bon Jovi. „Refrén je jako orgasmus, zbytek jako predehra.“ Pro rabínku Ruth Gan Kaganovou, která „Hallelujah“ zahrnula do bohoslužby Jom kipur v jeruzalémské kongregaci Nava Tehila, „to je hymnus hereetiků, *pijut* [liturgická báseň] moderního, pochybujícího člověka“.

Pro jiné je tím, co písní „Hallelujah“ dává takovou sílu, její schopnost nabídnout mnoho vrstev. „Nedokážu si vybavit žádnou další skladbu, která by se dala udělat tolika různými způsoby,“

řekl Justin Timberlake, který ji zazpíval na televizní charitativní akci „Hope for Haiti Now“. „Je to testament písničkářství. Zajímavá věc, kterou Leonard Cohen dokáže – a čím se vyrovná někteřým mým oblíbeným hercům –, je, že tě nikdy nenutí k tomu, co přesně máš cítit. On ti prostě jen nabídne, no, tři různé cesty, a ty si z nich můžeš vybrat, kterou chceš. V tom je krása jeho díla.“

Snad nejlépe to vystihla Amanda Palmerová z Dresden Dolls, dvoučlenné skupiny hrající punkový kabaret. „Sloky jsou jako *I-Ting* písničkářství,“ řekla, „a refrén, to slovo *aleluja*, je jako hrací karta ‚Dostaňte se zadarmo z vězení‘.“

Když si Colin Frangicetto, kytarista kapely Circa Survive, bral v roce 2011 svou ženu Sam, kráčela nevěsta kostelem za zvuků nahrávky „Hallelujah“ v instrumentální verzi smyčcového kvarteta. „Chtěli jsme netradiční svatbu,“ řekl, „ale v rodině se vždycky najde někdo, kdo je více pobožný nebo konzervativní nebo tak něco, a já si říkal, že tohle pro ně bude taková úlitba, což je vlastně ironie. I když vypustíte text, odehrává se v té hudbě něco čarovného. Je jednoduchá, ale zároveň nesmírně sofistikovaná – a myslím, že právě to je tajemství mnoha velkých skladeb, složitost ukrytá v jednoduchosti.“

„Věděli jsme, že se dokonale hodí ke chvíli, kdy navzájem spojíme své životy,“ pokračoval Frangicetto. „Leonard Cohen řekl, že ta píseň vyjadřuje bezvýhradné odevzdání se v situaci, kterou nemůžete napravit nebo opanovat, že to občas může znamenat: ‚Nevím, co se to sakra děje, ale pořád to může být krásné.‘“

Současně se znovuobjevením – nebo přesněji s objevením – „Hallelujah“ došlo i na přehodnocení Cohenovy pozice v historii popu. Poté, co ho podvedla manažerka a on se potácel na pokraji bankrotu, byl v roce 2008 uveden do Rokenrolové síně slávy (Lou Reed při ceremoniálu prohlásil, že Cohen patří k „nejvýznamnějším a nevlivnějším umělcům mezi písničkáři“) a v roce 2010 do Písničkářské síně slávy. Obdržel cenu Prince of Asturias Award,

nejvyšší literární ocenění udělované ve Španělsku, a také Glenn Gould Prize ve své rodné Kanadě.

Rozsáhlé světové turné, během něhož oslavil pětasedmdesáté narozeniny, bylo svědkem, jak vyprodává stadiony v Evropě, je hlavní hvězdou festivalů Glastonbury a Coachella a hraje pro miliony fanoušků všeho věku. Poté, co patnáct let nestál na pódiu, se Cohen mezi květnem 2008 a prosincem 2010 probjoval maratonem 246 koncertů, kdy hrál pro nadšené davy a dostalo se mu obdivných recenzí.

V lednu 2012 vydal Cohen *Old Ideas*, své první studiové album za osm let. Deska debutovala jako číslo jedna v devíti zemích a v Top 5 v osmnácti dalších. V USA, kde se žádné z jeho předěšlých alb nedostalo ani do Top 50, se *Old Ideas* umístila na třetí pozici. Lístky na turné, které ohlásil na druhou polovinu roku 2012, se v Evropě i ve Státech bleskově vyprodaly. Díky vzrůstající popularitě „Hallelujah“ se Cohen, který byl dlouho považován za kultovního umělce, až po svých osmdesátinách konečně dostal do panteonu rockových hvězd.

Stejně jako Cohenovo přijetí ze strany publika, i dosah písně přišel až postupem času. Vlastně se zdá, že křivka úspěchu „Hallelujah“ je bezprecedentní; je to nejspíš jediná skladba, ze které se pozvolným vzestupem trvajícím několik desetiletí stala celosvětová klasika. Až když v roce 1991 nahrál bývalý člen Velvet Underground John Cale verzi, kterou pak za několik let převzal později tragicky zesnulý mladý rocker Buckley, vydala se „Hallelujah“ na svou neočekávanou, velkolepou cestu k výšinám.

A díky tomu, že se stala Buckleyho charakteristickou skladbou, pomohla nakonec talentovanému umělci, kterému bylo souzeno zemřít, k odkazu, jaký odpovídá jeho talentu: album *Grace*, jediné, které za svůj krátký život vydal, se v době vydání v roce 1994 umístilo na neuspokojivém 149. místě, ale už v roce 2002 dosáhlo na zlatou pozici – a jak se Buckleyho kult s léty rozrůstal a šířil – prodalo se jí po celém světě několik milionů kopií.